

Aleg. 73.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych szkół rolniczych
w Dublanach.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 24. Lipca 1880. r. uchwalił Wysoki Sejm co następuje:

„I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o wykonaniu uchwały sejmowej z dnia 10. Października 1878 r. w sprawie odebrania od Komitetu Towarzystwa gosp. galic. absolutorium z użycia subwencji rządowej 14.000 złr. w. a. na budowę laboratorium chemicznego w Dublanach i o przyjęciu tego funduszu na rzecz funduszu krajowego.

„II. Sejm uwalnia c. k. Towarzystwo gosp. galic. z obowiązku pokrycia wydatków na utrzymanie uczniów szkoły niższej w Dublanach w r. 1877. w kwocie 531 złr, 92 ct. w. a. i przyjmuje niedobór ten na fundusz krajowy.

„III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

„a) by postępowanie w sprawie dochodzenia przyczyn braku materiałów przyspieszył i zarządził odpowiednie kroki celem wynagrodzenia szkody przez ten brak funduszom krajowym zarządzanej;

„b) by wezwał niezwłocznie Komitet Towarzystwa gosp. galic. do zwrotu subwencji krajowej 6.000 złr. w. a., — zezwala jednak, aby suma ta w czterech rocznych ratach spłacona była;

„c) by w porozumieniu z Kuratorją szkół Dublańskich:

„1. zbadał wszystkie potrzeby i nakłady, jakich szkoły i folwark w Dublanach wymaga;
„2. ułożył jednolity plan, podług którego nakłady te miałyby być zrobione, przedstawił Sejmowi w jakiej kolei czasu ze względu na nagłość i konieczność potrzeby nakłady te mają być robione;

„3. ułożył ogólne kosztorysy i plany dla robót w odleglejszej przyszłości mogących być wykonanemi;

„4. ułożył szczegółowe kosztorysy i plany, potrzebne ministeryalne zatwierdzenia użyskał, zaś o państwowe subwencje się starał dla robót, których wykonanie jest niezwłocznie potrzebne.

„IV. Sejm przechodzi do porządku dziennego nad wnioskami Wydziału krajowego 2. i „3. zmierzającymi do sprzedaży Karwat i użycia ze sprzedaży uzyskanej sumy na pokrycie nadzwyczajnych potrzeb gospodarczych majątności Dublany.

„V. Na zaspokojenie najnaglejszych preliminarzem na r. 1880. i 1881. nieobjętych potrzeb folwarku Dublańskiego i szkół Dublańskich otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu dodatkowy kredyt na r. 1880. w kwocie 4.500 złr. w. a., oraz upoważnia Wydział krajowy do zużycia sumy „6.595 złr. w. a. z funduszu na budowę laboratorium przeznaczanego.“

I.

Wykonawszy polecenia zawarte w powyższej uchwale Wysokiego Sejmu, ma Wydział krajowy zaszczyt zdać Wysokiemu Sejmowi sprawę przedewszystkiem z wyniku dochodzenia, do którego odnosi się ustęp III. a) tejeże uchwały. Wynik ten jest następujący:

W spisie inwentarza, na podstawie którego Komisya Wydziału krajowego odebrała inwentarz szkół Dublańskich od Komitetu c. k. Towarzystwa gosp. galic. dnia 18. Grudnia 1877 r., podano jako materyał przygotowany do budowy laboratorium chemicznego w Dublanach:

a) 42 sążni kubicznych kamienia wartości	1.274 zł. 15 ct.
b) 140.000 sztuk cegły	„ 3.576 „ 31 „
c) 608 korcy wapna	„ 1.105 „ 30 „
d) 328 sztuk tarcic dwusążniowych	„ 252 „ 06 „
e) 560 kóp gontów	„ 227 „ 50 „
razem wartości 6.435 zł. 32 ct.	

Z materyałów powyższych niedostaje, po potrąceniu tej ich części, która od czasu odbioru z przyzwoleniem Wydziału krajowego została zużyta:

12.175 sążni kubicznych kamienia,	
39.820 sztuk cegły, i	
328 sztuk tarcic dwusążniowych.	

Na usprawiedliwienie sprawdzonego ubytku kamienia podała Dyrekcyja krajowych szkół rolniczych w Dublanach, na podstawie zeznania p. Zygmunta Strusiewicza, byłego dyrektora szkół Dublańskich a obecnie profesora szkoły wyższej, że kamień do budowy laboratorium, zwieziony do Dublan w r. 1873., jest bardzo pośledniego gatunku i jako taki, będąc nadto przez cały szereg lat wystawionym na wpływy atmosferyczne, w znacznej części zwiertzał i w gruz się rozsypał. Architekt zaś p. Józef Janowski, który jak już wspomniano w sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 11. Czerwca 1880. l. 15.044. z polecenia Wydziału krajowego sprawdził i oszacował w Listopadzie r. 1878. materyały przygotowane do budowy laboratorium, zawezwany późnijszem rozporządzeniem do objawienia swej opinii w sprawie ubytku kamienia, doniósł, że już w r. 1878. znalazł w Dublanach kupy gruzu powstałe ze zlasowanego kamienia, oraz że zdaniem jego ze względu na jakość kamienia i przeciąg czasu, przez który kamień leżał bez przykrycia, ubytek do 40 procent uważać należy w tym wypadku za usprawiedliwiony zepsuciem się materyału.

Co się tyczy cegły, to stwierdzono już przy jej odbieraniu, że w wykazanej ilości 140 tysięcy mieściło się połówek około 8 tysięcy, oraz że część stosów ustawionych zamieniła się była w gruzy, — co zresztą uznano za naturalny skutek tej okoliczności, że przygotowana cegła była również pośledniego gatunku i podobnie jak kamień przez kilka lat stała bez przykrycia. Jak znaczna zaś ilość cegły uległa zepsuciu, okazało się dopiero wtedy, kiedy z zapasów na budowę laboratorium przeznaczonych zaczęto wybierać cegłę do budowy kaplicy. Wówczas bowiem wypadło nawet ze stosów na pozór nieuszkodzonych odrzucić część cegły jako do użytku nie przydatną.

Ażeby więc zapobiedz dalszym stratom, nieuchronnym w razie dłuższego przechowania cegły, polecił Wydział krajowy resztę, jaka pozostała jeszcze po zużyciu 83.000 sztuk na budowę kaplicy, w ilości 17.180 sztuk częścią zużyć na naprawę budynków zakładowych, częścią sprzedać, tak że zapas pozostały wynosi tylko 1.500 sztuk cegły w połówkach; gruz ceglany zaś zużyto na wysztrowanie dziedzińca przed budynkiem zakładowym i chodników.

W tym stanie rzeczy nie mógł Wydział krajowy pociągnąć nikogo do odpowiedzialności za straty, jakie wyniknęły dla funduszu krajowego z ubytku kamienia i cegły. Ubytku tarcie natomiast nie wyjaśnił p. Strusiewicz, na którym od chwili odebrania materiałów przeznaczonych do budowy laboratorium pod zarząd Wydziału krajowego ciążyła odpowiedzialność za ich całość, i dla tego Wydział krajowy zdecydował rozporządzeniem z dnia 5. Sierpnia b. r. l. 37.202, że p. Strusiewicz winien jest zwrócić funduszowi krajowemu kwotę 252 zł. 06 ct. jako podaną w spisie inwentarza wartość rzeczonych tarcie.

Jeżeli obok powyższych wyjaśnień uwzględni się także ceny, jakie uzyskano za materiały sprzedany po odbiorze, oraz wynik oszacowania dokonanego w Listopadzie r. 1878. przez p. Janowskiego, to okaże się, że fundusz budowy laboratorium posiadał w chwili przejścia szkół Dublańskich pod zarząd kraju:

a) kamienia:		
	22,7 sążni kubicznych lepszego (z którego zużyto później 7,2 sążni kubicznych do budowy kaplicy, 3,5 sążni kubicznych do budowy gnojowni, zaś 12 sążni kubicznych pozostaje w zapasie) wartości	772 zł. — ct.
	7,125 sążni kub. gorszego (w zapasie) wartości	142 „ 50 „
razem	29,825 „ „ wartości	914 zł. 50 ct.
b) cegły:		
	91,380 sztuk lepszej (z której zużyto później 83.000 sztuk do budowy kaplicy, a 7.600 sztuk do naprawy budynków i budowy cystern, zaś 780 sztuk sprzedano) po 15 zł.	1.370 „ 75 „
	7,300 sztuk gorszej sprzedanej po 12 zł.	87 „ 60 „
	1,500 sztuk (w zapasie, połówki bez wartości) — „ — „	
razem	100,180 „ wartości	1.458 zł. 35 ct.
c) wapna:		
	608 korcy wartości	1.105 „ 30 „
d) tarcie:		
	328 sztuk dwusążniowych wartości	252 „ 06 „
e) gontów:		
	500 kóp po 40 ct.	200 zł.
	60 „ krzywych bez wartości	— „
razem	560 „ wartości	200 „ — „
zatem materiałów w łącznej wartości		3.930 zł. 21 ct.

II.

Ustęp III. b) przywiedzionej na wstępie uchwały Wysokiego Sejmu podał Wydział krajowy pismem z dnia 12. Października 1880. l. 36.416 do wiadomości Komitetu c. k. Towarzystwa gosp. galic., poczem Towarzystwo, stosując się do uchwały Wysokiego Sejmu, spłaciło z subwencyi krajowej w kwocie 6.000 zł., udzielonej swego czasu na budowę laboratorium chemicznego w Dublanach, dwie raty przypadające na r. 1880. i 1881 w łącznej kwocie 3.000 zł.

III.

W skutek ustępu III. c) uchwały Wysokiego Sejmu zawezwał Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 12. Października 1880. r. l. 36.416. Kuratoryę krajowych szkół rolniczych w Dublinach, ażeby mu przedłożyła zestawienie wszelkich nadzwyczajnych potrzeb szkół Dublańskich z oznaczeniem czasu i kolei, w jakiej potrzeby te winny być zaspokojone, a równocześnie wystosował wezwanie podobnej treści do Administracji folwarku w Dublinach w przedmiocie nadzwyczajnych potrzeb tegoż folwarku.

Co do potrzeb nadzwyczajnych szkół Dublańskich, to Wydział krajowy już w sprawozdaniu z dnia 10. Września 1878. r. l. 29.724. i z dnia 11. Czerwca 1880. r. l. 15.044 miał zaszczyt zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu na potrzebę pomnożenia ubikacji tychże szkół. Potrzebę tę bowiem wykazała była Kuratorya szkół Dublańskich po kilkakroć jako naglącą. Wydział krajowy zaś podziela w tej mierze zdanie Kuratoryi najzupełniej, a to z następujących powodów:

Budynek, w którym mieści się obecnie szkoła wyższa, uznany był już w r. 1872. za niewystarczający, gdyż już wówczas Komitet c. k. Towarzystwa gosp. galic. powziął myśl postawienia dla szkoły wyższej drugiego budynku szkolnego, któryby pomieścił laboratorium chemiczne i laboratorium technologiczne i w którymby zbiory naukowe szkoły znalazły stosowne pomieszczenie. Projekt Komitetu nie wszedł jednakże w życie. W skutek tego musiano wkrótce po objęciu szkół Dublańskich w zarząd kraju wszystkie lokale w budynku szkolnym, które poprzednio adjunktom i uczniom szkoły wyższej służyły za pomieszkania, z wyjątkiem pomieszkania jednego adjunkta (który jako pełniący obowiązki asystenta chemii nie może być umieszczonym inaczej, jak przy laboratorium chemicznem) — zająć dla szkoły, ażeby uzyskać nieco miejsca na rozszerzenie pracowni uczniów przy laboratorium chemicznem, oraz na urządzenie pracowni botanicznej i zoologicznej. W dwóch pracowniach jednakże nowo urządzonych i dzisiaj jeszcze zaledwie trzecia część uczniów do ćwiczeń obowiązanych równocześnie może pracować. Dalej nie posiada budynek szkolny odpowiednich lokalności na bibliotekę i gabinet fizykałny, pomieszczenie zaś zbiorów naukowych, — które od dwóch lat wzrosły wprawdzie przy pomocy nadzwyczajnych dotacji wyznaczonych przez Wysoki Sejm na r. 1880. i 1881., ale zawsze jeszcze bardzo znacznego wymagają uzupełnienia — jest już dzisiaj tak nieodpowiednie, że niepodobna uczniom należycie z nich korzystać.

Od czasu objęcia szkół Dublańskich w zarząd kraju wzrosła nadto więcej jak w dwójnasób (z 12. na 28.) liczba uczniów szkoły niższej, których zakład utrzymuje w internacie. Prócz tego utworzono kurs melioracyjny, który liczył w przeszłym roku szkolnym 9. uczniów, również w internacie utrzymywanych. Ponieważ zaś budynek przeznaczony na pomieszczenie szkoły niższej obliczony jest tylko na mniej więcej 12. uczniów, przeto wypadło dla większej połowy uczniów szkoły niższej i kursu melioracyjnego urządzić sypialnię i salę wykładową w suterrenach budynku szkolnego szkoły wyższej. Umieszczenie to jednak, ze wszech miar nieodpowiednie, da się usprawiedliwić jedynie jako tymczasowe naglącą koniecznością, a Kuratorya szkół Dublańskich już w relacji z dnia 15. Października 1879. r. l. 55. wyraziła uzasadnioną obawę, że brak stosownego pomieszczenia wpłynie szkodliwie na rozwój szkoły niższej, uznanej powszechnie za zakład bardzo pożyteczny.

Mieszkań dla personelu nauczycielskiego posiadają zakłady Dublańskie: w osobnym budynku starym, potrzebującym częstych i kosztownych napraw, mieszkanie dla Dyrektora wraz z kancelaryą Dyrekcyi, w dwóch budynkach nowych po dwa mieszkania dla profesorów szkoły wyższej, w budynku szkolnym szkoły wyższej mieszkanie dla adjunkta, wreszcie w budynku szkolnym szkoły niższej mieszkanie dla nauczyciela tejże szkoły. Niedostaje więc zakładom tym mieszkań: dla dwóch profesorów szkoły wyższej, z których jeden mieszka obecnie w Malechowie, a drugi w budynku prywatnym najętym na ten cel przez Wydział krajowy; dalej dla adjunkta, asystenta i stałego docenta szkoły wyższej, którzy mieszczą się tymczasowo również w mieszkaniach przez Wy-

dział krajowy najętych; wreszcie dla nauczyciela kursu melioracyjnego, pełniącego zarazem obowiązki nauczyciela pomocniczego przy szkole niższej, i dla pisarza Dyrekcji, umieszczonych prowizorycznie w budynkach zakładowych, oraz dla niezamianowanego dotąd drugiego asystenta szkoły wyższej.

Z kolei wspomnieć wypada, że zakłady Dublańskie pomnożyły się w roku bieżącym o kurs gorzelniczy, który Wydział krajowy urządził w Dublinach na usilne naleganie c. k. Rządu i Towarzystwa gorzelniczego dla zastąpienia szkoły gorzelniczej Dr. Günsberga, zwinętej ze śmiercią jej właściciela i kierownika. Ażeby zaś kursowi temu, który dla produkcji krajowej ma niewątpliwie wielką wagę, zapewnić powodzenie i rozwój, trzeba przedewszystkiem dostarczyć mu ubikacji stosowniejszych i obszerniejszych, niż te, które Wydział krajowy na pomieszczenie kursu mógł obrócić w roku bieżącym.

Oczywistem jest dalej, że projektowany kurs rolniczy w Dublinach dla nauczycieli szkół ludowych, o którego urządzenie toczą się rokowania od lat kilku, w danych okolicznościach nie mógłby przyjść do skutku już dla braku miejsca.

Z tego samego powodu nie podobna także wprowadzić w Dublinach tyle pożądaných urządzeń, jak chemicznej stacji doświadczalnej, lub stacji do próbowania maszyn i narzędzi rolniczych, pomimo że urządzeniu stacji nie stoi już na przeszkodzie ani brak odpowiednich kierowników, ani brak sił pomocniczych wśród grona nauczycieli zakładów Dublańskich.

Nakoniec należy uwzględnić, że uczniom szkoły wyższej, jak Wydział krajowy miał już zaszczyt nadmienić w sprawozdaniu z dnia 10. Września 1878. l. 29.724, po skasowaniu mieszkań dla uczaiów w budynku szkolnym dość trudno znaleźć u włościan Dublańskich pomieszczenie, w skutek czego uczniowie ci bywają narażeni na wyzyskiwanie przez właścicieli pomieszkań, że przeto byłoby bardzo pożądanem, zwłaszcza ze względu na spodziewany wzrost frekwencji szkoły wyższej, ażeby zakład sam mógł dostarczyć uczniom pewnej liczby pomieszkań.

Wykazany co dopiero brak pomieszczenia w części dawał się uczuć, a w części łatwym był do przewidzenia zaraz po objęciu zakładów Dublańskich w zarząd kraju. To też Wydział krajowy, pragnąc co rychlej usunąć wszelkie przeszkody, jakieby tamować mogły rozwój zakładów Dublańskich, polecił inżynierowi swemu p. Gustawowi Reuttowi już w r. 1878, ażeby w porozumieniu z Dyrekcją szkół Dublańskich wypracował szkic i kosztorys przybliżony gmachu szkolnego dla szkoły wyższej.

Szkic i kosztorys przedłożony przez p. Reutta w skutek polecenia powyższego był przedmiotem badania Kuratoryi szkół Dublańskich, zdaniem jednak Kuratoryi nie dostarczył jej dostatecznej podstawy do przyjęcia decyzji. Z tego powodu sporządził dla Kuratoryi z polecenia Wydziału krajowego architekt p. Józef Janowski w Lutym r. b. w porozumieniu z Dyrekcją szkół Dublańskich nowe szkice, które Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wys. Sejmowi.

Podług szkiców tych projektowane zabudowania szkolne składałyby się z czterech pawilonów. Koszta zaś budowy, obliczone w przybliżeniu na podstawie szkiców, wynosiłyby:

1. Pawilonu dla botaniki, mieszczącego w sobie także pomieszkanie profesora botaniki i jego asystenta	32.000 zł.
2. Pawilonu dla chemii, mieszczącego w sobie także pomieszkanie profesora chemii i jego asystenta	37.600 „
3. Pawilonu dla weterynaryi, zoologii, fizyki i mechaniki, w którego salach wykładowych odbywałyby się także wykłady wszystkich nie wymienionych tutaj przedmiotów objętych planem nauk (budynek piętrowy)	38.000 „
4. Pawilonu dla Dyrekcji (budynek piętrowy)	35.100 „
	<hr/>
	Razem 142.700 zł.

Powyższy projekt nie zadowolnić Kuratoryi, w skutek czego p. Janowski, modyfikując swój projekt pierwotny, sporządził dodatkowo załączone szkice pawilonu piętrowego dla chemii i botaniki oraz pawilonu mieszkalnego dla profesorów chemii i botaniki, bez mieszkań dla asystentów. Koszta zaś połączone z wykonaniem projektu w ten sposób zmodyfikowanego obliczono jak następuje :

1. Pawilon dla chemii i botaniki na	44.850 zł.
2. „ mieszkalny dla profesorów chemii i botaniki na	17.850 „
3. „ dla weterynaryi (jak wyżej) na	38.000 „
4. „ dla Dyrekcyi (jak wyżej) na	35.100 „
	Razem na 135.800 zł.

Równocześnie ze szkicami zabudowań otrzymała Kuratorya ułożone na jej żądanie przez Dyrekcyę szkół Dublańskich umotywowane zestawienie szczegółowe lokali, jakie zabudowania te zdaniem Dyrekcyi zawierać powinny i jakie też w szkicach p. Janowskiego znalazły uwzględnienie. Zestawienie to zbadała Kuratorya bardzo ściśle, zasięgając przy tem w przedmiocie liczby i rozmiaru lokali potrzebnych dla laboratorium chemicznego i laboratorium botanicznego opinii znawców, a mianowicie co do pierwszego: pp. Dr. A. Freunda, profesora chemii ogólnej w c. k. szkole politechnicznej, Dr. J. Brühla, profesora technologii chemicznej w tejże szkole, i Dr. B. Radziszewskiego, profesora chemii ogólnej w c. k. Uniwersytecie lwowskim; co do drugiego p. Dr. E. Janczewskiego, profesora anatomii i fizjologii roślin w c. k. Uniwersytecie Jagiellońskim. Jako wynik zaś obrad swych nad szkicami i zestawieniem przedłożyła Kuratorya Wydziałowi krajowemu relacyą z dnia 25. Marca r. b. l. 112 następujące uwagi i spostrzeżenia.

Przedewszystkiem wyraziła Kuratorya powątpiewanie o stosowności projektowanego przez p. Janowskiego i Dyrekcyę systemu pawilonowego, przytaczając zarazem wszystko to, co zdaniem jej w danych okolicznościach przeciw systemowi temu przemawia. Dalej oświadczyła się za redukcją zaprojektowanych lokalności, tak co do liczby ich jakoteż w części co do rozmiarów — w szczególności zaś oznaczyła jako zbyteczne: salę rysunkową, salę konferencyjną dla profesorów i czytelną profesorów, a za podstawę do obliczenia rozmiarów sal wykładowych zaproponowała przyjąć liczbę 90 uczniów (po 30 na każdą salę) zamiast liczby 120, na której Dyrekcyja obliczenie swe oparła. Nakoniec, dawszy wyraz przeświadczeniu, że sprawa budowy wymaga dokładniejszego wyjaśnienia pod względem technicznym, wniosła, ażeby Wydział krajowy dla sprawy tej ustanowił komitet techniczny i zaprosił do tegoż komitetu pp. c. k. radców budownictwa Feliksa Książarskiego i Karola Settiego.

Uwzględniając wniosek powyższy, ustanowił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 5-go Kwietnia r. b. l. 14.986 Komitet techniczny, złożony z pp. Książarskiego i Settiego — którym Wydział krajowy winien jest tutaj złożyć podziękowanie za łaskawy gorliwy udział w pracach Komitetu — oraz Gustawa Reutta, inżyniera Wydziału krajowego, i architekta Józefa Janowskiego. W tym składzie zbadał Komitet sprawę na miejscu a wynik badań swych przedłożył Wydziałowi krajowemu relacyą z dnia 17. Czerwca r. b.

Podług relacji tej Komitet techniczny uznał, że wypada odstąpić od projektowanego pierwotnie systemu pawilonowego, a natomiast skupić wszystkie potrzebne ubikacje w jeden budynek. Ustanowiwszy jednak system budowy, pozostawił Komitet wypracowanie szkiców na systemie tym opartych poszczególnym członkom, ażeby przez dostarczenie kilku rozwiązań dać sposobność do porównawczego zbadania różnych projektów rozkładu budynku. Ztąd poszło, że Komitet zamiast jednego szkicu wspólnie obmyślanego przedłożył kilka szkiców, z których jedne mają za autorów pp. Książarskiego i Settiego, drugie p. Janowskiego, a które obok przyjętego przez Komitet techniczny systemu budowy jeszcze i to mają wspólnego, że wszystkie uwzględniają przywiedzione wyżej uwagi Kuratoryi w przedmiocie redukcji lokali.

Przedkładając szkice te wraz z objaśnieniami projektujących Wysokiemu Sejmowi, nadmienia Wydział krajowy, że koszta budowy obliczone są w przybliżeniu :

1. na podstawie szkicu pp. Księżarskiego i Settiego na	130.269 złr.
2. na podstawie tegoż szkicu z alternatywą na	131.204 złr.
3. na podstawie szkicu 1 ^o p. Janowskiego na	133.378 złr.
4. na podstawie tegoż szkicu z alternatywą na	139.430 złr.
5. na podstawie szkicu 2 ^o p. Janowskiego na	134.234 złr.

Dla ułatwienia zaś porównania dodać jeszcze wypada, nasamprzód, że pp. Księżarski i Setti w redukcji rozmiarów niektórych ubikacji poszli znacznie dalej niż p. Janowski, a powtóre, że koszta budowy systemem pawilonowym, podane wyżej na 142.700 złr., wyniosłyby po zredukowaniu rozmiarów pawilonów w myśl uwag Kuratorji 139.911 złr.

Zbadawszy materiał przygotowany przez Komitet techniczny w celu wyświecenia sprawy budowy i wysłuchawszy nadto ustnych wyjaśnień członków Komitetu, oświadczyła się Kuratorja za proponowanym przez Komitet systemem budowy, a z pomiędzy otrzymanych szkiców uznała za najodpowiedniejsze te, podług których gmach szkolny składałby się z głównego korpusu piętrowego i dwóch skrzydeł parterowych (szkic pp. Księżarskiego i Settiego oraz szkic 2-gi p. Janowskiego).

Jeden z główniejszych powodów, dla których Kuratorja projektowanemu pierwotnie a przez Dyrekcyę szkół Dublańskich gorąco zalecanemu systemowi pawilonowemu z góry nie była przychylną, stanowiły podług relacji Kuratorji z dnia 25. Marca r. b. l. 112 względy oszczędności. Kuratorja przypuszczała bowiem, że koszta budowy wypadną znacznie niżej w razie skupienia ubikacji objętych pawilonami w jeden budynek piętrowy. Jakoż okazuje się z podanego wyżej zestawienia, że wykonanie budowy podług systemu pawilonowego w rzeczy samej drożej by kosztowało. Różnica jednak w kosztach budowy na niekorzyść systemu pawilonowego, wynosząca 5.677 zł. (139.911 — 134.234), nie jest w stosunku do całkowitej sumy kosztów budowy dość znaczną, ażeby decydować mogła o wyborze systemu budowy. Wypada przeto wziąć także w rachubę, o ile inne względy przeważają szalę na stronę jednego lub drugiego systemu.

Komitet techniczny skłoniła do oświadczenia się za postawieniem jednego budynku przeważnie znaczna nierówność terenu, na którym projektowane budowlo miałyby stanąć, uznanego z kądinąd ze względu na stosunki miejscowe za najodpowiedniejszy grunt pod nowy gmach szkolny. Zdaniem bowiem Komitetu w razie zastosowania systemu pawilonowego nierówność wspomniana pociągnąć by musiała za sobą, obok trudności w układzie pawilonów, także kosztowne planowanie, a nadto byłaby w danym wypadku komunikacja pomiędzy pawilonami w różnych porach roku niewygodną i przeszkodom podległą. Nie da się dalej zaprzeczyć, że Kuratorja systemowi pawilonowemu słusznie przypisuje wpływ niekorzystny na wysokość kosztów utrzymania, ogrzewania, oświetlenia i obsługi. Jako argument zaś mający najsilniej przemawiać przeciw systemowi pawilonowemu przytoczyła Kuratorja w swej relacji, że umieszczenie ubikacji szkolnych w kilku odległych od siebie budynkach utrudniałoby Dyrektorowi szkoły wykonywanie nadzoru naukowego.

Z drugiej strony przyznała Kuratorja, że projektowane urządzenie pawilonów dla chemii, botaniki i zoologii nadaje się bardzo do celów pielęgnowania tych trzech gałęzi wiedzy — dodała jednak uwagę, że praca nad rozwojem umiejętności powyższych nie ma nic wspólnego z zadaniem szkoły rolniczej. Dyrekcyja zaś szkół Dublańskich wraz z kolegium profesorów trwa w przekonaniu, którego wyrazem był pierwotny projekt p. Janowskiego, że jedynie system pawilonowy pozwala w taki sposób rozwiązać zadanie, ażeby rozmieszczenie ubikacji i zaopatrzenie ich w światło odpowiadało w zupełności naukowym potrzebom zakładu. Ze stanowiska administracyjnego wreszcie można przytoczyć na korzyść systemu pawilonowego łatwość rozłożenia budowy pawilonów na dłuższy przeciąg czasu, która to łatwość w niniejszym wypadku tem więcej zasługuje na uwzględnienie, że

nie wszystkie projektowane ubikacje są wyż. szkole Dublańskiej zaraz lub w najbliższym czasie tak nieodzownie potrzebne, ażeby wypadło się obawiać powstrzymania jej rozwoju, jeżeliby i nadal posługiwała się w części lokalami swemi w dotychczasowym gmachu szkolnym.

W obec powyższego stanu rzeczy Wydział krajowy, skłaniając się ku zapatrywaniu Kuratorji jako organu powołanego w pierwszym rządzie do orzekania o potrzebach naukowych szkół Dublańskich, nie mógł przecież uważać za pewnik, że i Wysoki Sejm da pierwszeństwo projektowi postawienia jednego budynku, mieszczącego w sobie wszystkie potrzebne ubikacje. Z tego powodu nie zarządził Wydział krajowy wypracowania planu budowy, ażeby nie narażać funduszu krajowego na znaczny wydatek, który okazałby się zbyt dużym, gdyby Wysoki Sejm nie zgodził się na zasadę planu.

Nakoniec nadmieniam Wydział krajowy, że wykonanie któregośkolwiek w wymienionych wyżej projektów zaspokoiłoby w zupełności potrzebę rozszerzenia ubikacji szkół Dublańskich, gdyż po przeniesieniu wyż. szkoły rolniczej z dotychczasowego gmachu szkolnego możnaby w gmachu tym obok szkoły niższej, kursu melioracyjnego i kursu gorzelniczego pomieścić wygodnie kilku nauczycieli niezonałych, a ewentualnie także kurs dla nauczycieli szkół ludowych, niemniej urządzić pewną liczbę pomieszczeń dla uczniów szkoły wyższej.

Natomiast pozostaje w każdym razie jeszcze ponieść następujące wydatki na zaspokojenie innych potrzeb nadzwyczajnych szkół Dublańskich:

1. Na uzupełnienie środków naukowych. Wysokość dotacji nadzwyczajnej na ten cel potrzebnej podał Wydział krajowy na podstawie szczegółowego zestawienia Kuratorji w sprawozdaniu swem z dnia 11. Czerwca 1880 r. l. 15.044 na 18.800 zł.

Z kwoty powyższej wstawiono w budżety szkół Dublańskich:

na r. 1880	2.450 zł.
na r. 1881	2.100 „
na r. 1882	3.160 „
razem					7.710 zł.

tak że lata następne dostarczyć mają na uposażenie szkół w środki naukowe jeszcze 11.090 zł. ponad zwykłą dotację.

2. Na budowę nowej studni, wspomnianą również w sprawozdaniu wyżej przywiedzionem, około 1.000 zł.

3. Na osuszenie budynków mieszkalnych profesorów na podstawie uchwały Wydziału krajowego z dnia 27. Lipca 1880 r. l. 30.591, — 2.500 zł.

4. Na obrukowanie tychże domów podług kosztorysu zatwierdzonego rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 26. Kwietnia r. b. l. 18.694 — 500 złotych.

5. Na roboty konserwacyjne i adaptacyjne w powyższych budynkach, konieczne z powodu uszkodzenia budynków przez wilgoć i grzyb, podług kosztorysu zatwierdzonego przez Wydział krajowy uchwałą z dnia 12. Lipca r. b. l. 33.490 — 3.310 złotych.

W powyższym wykazie potrzeb nadzwyczajnych szkół Dublańskich pominął Wydział krajowy stację meteorologiczną, o której urządzenie wniósł Komitet c. k. gal. Towarzystwa gosp. pismem z dnia 12. Czerwca 1878 r. l. 236. Stację tę bowiem uznają w prawdzie za pożądaną, tak Dyrekcyja i Kuratorya szkół Dublańskich jako też Wydział krajowy, lecz w obec innych licznych a nierównie ważniejszych potrzeb szkół Dublańskich nie zdaje się Wydziałowi krajowemu właściwem pomnażać nakładów na szkoły te wydatkiem na stację meteorologiczną i to wydatkiem dość znacznym, bo wynoszącym podług obliczenia Dyrekcyi 326 zł. na urządzenie, a 360 zł. rocznie na utrzymanie.

Potrzeby nadzwyczajne folwarku Dublańskiego wykazali już pp. Pańkowski i Strusiewicz, profesorowie kraj. wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, przedkładając na żądanie

Wydziału krajowego relacją z dnia 15. Marca 1879 r. plan gospodarczy folwarku (o którym jeszcze niżej będzie mowa) jako z planem rzezonym w ścisłym stojące związku. Z potrzeb tych pozostają do zaspokojenia :

1. Potrzeba nowej stajni dla koni, bydła rogatego i trzody chlewnej. Potrzeba ta wynika z jednej strony z planu gospodarczego, podług którego gospodarstwo Dublańskie wymaga znacznego pomnożenia liczby bydła rogatego, z drugiej zaś z bardzo lichego stanu budynku, który aż do przejścia folwarku na własność kraju służył za stajnię dla koni i trzody chlewnej, a który właśnie z powodu tego stanu już z wiosną r. b. rozebrać musiano. Przedłożony przez administrację folwarku plan nowej stajni, zastosowanej ściśle do potrzeb folwarku, zatwierdzony został wraz z kosztorysem rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 13. Września r. b. l. 42.807 — poczem niezwłocznie rozpoczęto budowę we własnym zarządzie. Przedkładając Wysokiemu Sejmowi plan budowy stajni oraz kosztorys, podług którego wydatek na budowę wyniesie 8.047 zł. 33 ct. nadmienia Wydział krajowy, że nowa stajnia urządzona będzie w ten sposób, ażeby projektowany przez pp. Pańkowskiego i Strusiewicza śpichlerz stał się zbytecznym jeżeli nie raz na zawsze to przynajmniej na dłuższy szereg lat.

2. Potrzeba szopy na zboże i paszę. Budowa szopy wymagać będzie nakładu w kwocie około 800 zł.

3. Potrzeba kuźni. Budowa i urządzenie kuźni pociągnie za sobą wydatek w kwocie około 500 zł.

4. Potrzeba pomnożenia liczby bydła rogatego. Nakład na zaspokojenie tej potrzeby preliminuje Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem administracji folwarku na 2.000 zł.

5. Potrzeba osuszenia pól folwarcznych. Podług obliczenia biura melioracyjnego wynosi, obszar pól folwarcznych wymagających osuszenia za pomocą drenów, 220 morgów 432 sążni kwad., a koszta drenowania tego obszaru wyniosą 9.552 zł. 24 ct. Obliczenie to jednak opiera się na przypuszczeniu, że drewny wyrabiane będą na miejscu. Obok kwoty dopiero co podanej wypada przeto preliminować koszta sprawienia maszyny i narzędzi do wyrobu drenów w kwocie około 650 zł.

6. Potrzeba ulepszenia łąk folwarcznych. Na potrzebę tę zwrócili już uwagę Wydziału krajowego pp. Pańkowski i Strusiewicz w relacji swej o planie gospodarczym folwarku, a nadto p. Karpuszek, inżynier biura melioracyjnego, w relacji z dnia 23. Marca 1879. Odtąd wykonano na łąkach Dublańskich pomniejsze ulepszenia kosztem funduszy folwarcznych. Plan zaś systematycznej melioracji całego obszaru łąk, wynoszącego po odliczeniu torfowisk około 137 morgów, nie jest jeszcze gotów i dla tego nie może Wydział krajowy oznaczyć już teraz dokładnie kosztów jakie pociągnie za sobą wykonanie tego planu. Biorąc jednak za podstawę obliczenia kosztów powyższej melioracji koszta wykonania analogicznych robót, do których biuro melioracyjne miało sposobność dostarczyć planów i kosztorysów, można w tym wypadku przyjąć w przybliżeniu koszta melioracji na 20 zł. na morg czyli w ogóle na 2.740 zł. w. a.

Dla uzupełnienia wykazu potrzeb nadzwyczajnych szkół i folwarku w Dublanach wypada w końcu wspomnieć, że droga łącząca Dublany z gościńcem rządowym, prowadzącym ze Lwowa do Żółtkwi, znajduje się zwykle w bardzo złym stanie i jest w niektórych porach roku prawie nie do przebycia. Cierpi zaś na tem szczególnie fundusz szkół Dublańskich, gdyż konie i wózki szkolne, służące do przewozu docentów ze Lwowa, ulegają bardzo szybkiemu zużyciu. Należy przeto połączyć Dublany drogą bitą o długości 2½ do 2 kilometrów, albo z gościńcem rządowym prowadzącym do Żółtkwi albo z drogą krajową, która buduje się obecnie w kierunku Kamionki Strumiłowej.

Chcąc oznaczyć kwotę potrzebną na pokrycie wydatków nadzwyczajnych z pominięciem tych, które wstawiono w preliminarz szkół rolniczych na r. 1882 (rub. IV wydatków szkoły wyższej), musi Wydział krajowy obok wyżej wyliczonych potrzeb nadzwyczajnych uwzględnić jeszcze po-

trzeby, które jako najnaglesze zaspokoili z kredytu przyzwołonego w ustępie V przywiedzionej na wstępie uchwały Wysok. Sejmu. Wydatki na ten cel poniesione są następujące:

A) Szkoły rolnicze w Dublanach.

1. na sondowanie gruntu, na którym ma sta- nąć gmach szkolny i urządzoną być studnia	248 zł. 88 ct.	
2. na roboty konserwacyjne w budynkach szkol- nych (przeważnie w budynku Dyrekcji)	979 „ 84 „	1.228 zł. 72 ct.

B) Folwark Dublański.

1. na budowę gnojowni	899 zł. 74 ¹ / ₂ ct.	
2. na budowę cegielni i zakupno narzędzi i sprzętów do cegielni	1.662 „ 46 „	
3. na budowę żłobów w stajni dla krów	292 . 2 ¹ / ₂ „	2.854 „ 23 „
	Razem	4.082 zł. 95 ct.

Do kwoty powyższej doliczyć należy wyda-
tki na te potrzeby, które jako również naglące za-
spokojone być winne po największej części już w roku
bieżącym, w zupełności zaś najdalej do końca roku przy-
szłego, mianowicie:

A) Szkoły rolnicze w Dublanach.

1. na budowę studni	1.000 zł.	
2. na osuszenie budynków mieszkalnych pro- fesorów	2.500 „	
3. na obrukowanie tychże domów	500 „	
4. na roboty konserwacyjne i adaptację tych- że domów	3.310 „	
5. na najem pomieszczeń dla jednego profe- fesora, jednego adjunkta, jednego asystenta i jednego docenta szkoły wyższej w r. 1881 — 668 zł. a w r. 1882 dla tychże samych oraz jednego asystenta 828 zł. razem	1.496 „	8.806 zł.

B) Folwark Dublański.

1. na budowę stajni	8.047 zł.	
2. „ „ szopy	800 „	
3) „ „ kuźni	500 „	
4) na zakupno bydła rogatego	2.000 „	
5) na sprawienie maszyny i narzędzi do wy- robu drenów	650 „	
6) na drenowanie około 16 hektarów oprócz wstawionej w preliminarz kwoty 400 zł.	1.600 „	
7) na meliorację łąk	2.740 „	16.337

Potrzeba przeto na zaspokojenie naglących potrzeb szkół i folwarku a po potrąceniu kredytu przez Wy- soki Sejm przyzwołonego w kwocie 4.500 zł. + 6.595 zł. =		29.225 zł. 95 ct.
		11.095 „ — „
		18.130 zł. 95 ct.

Na częściowe pokrycie powyższego niedoboru
posłużyć może przedewszystkiem reszta funduszu budowy
laboratorium wynosząca w gotowiźnie, należytościach
czynnych i materyałach około

2.593 zł.

Z przeniesienia 2,593 zł. 18.130 zł. 95 ct.

Dalej wypada zaczerpnąć na ten cel z funduszu krajowego kwoty równającej się reszcie, jaka pozostaje jeszcze do rozporządzenia z subwencji krajowej na budowę laboratorium chemicznego, zwracanej ratami przez c. k. gal. Towarzystwo gospodarskie t. j.

1.500 zł.

4.093 zł.

Resztę zaś niedoboru w kwocie

14.037 zł. 95 ct.

zdaje się Wydziałowi krajowemu najwłaściwiej pokryć przez zaciągnięcie odpowiedniej pożyczki hipotecznej na majątność Dublańską. Z pożyczki tej bowiem będzie korzystał wyłącznie folwark Dublański, którego udział w obliczonych wyżej wydatkach wynosi 19.191 zł. 23 ct. Nadto zaś uniknie się przez zaciągnięcie pożyczki obciążenia funduszu krajowego znacznym stosunkowo wydatkiem, na jeden rok budżetowy przypadającym.

Co się tyczy dalej pokrycia kosztów projektowanej budowy budynku szkolnego dla szkoły wyższej, to Wydział krajowy już w sprawozdaniu swem z dnia 11. Czerwca 1880 l. 15044 wspomniał, że starania jego o uzyskanie subwencji ze skarbu państwa na rozszerzenie ubikacji szkół Dublańskich znalazły u c. k. Rządu przychylnie przyjęcie. Od owej pory rokowania w tej sprawie nie mogły zrobić postępu, ponieważ c. k. ministerstwo rolnictwa decyzję swą uczyniło było zawisłą od przedłożenia szczegółowych planów i kosztorysów projektowanej budowy, które z powodów już wyżej wyłuszczonych dotąd nie zostały wypracowane. Przedkładając jednak c. k. Ministerstwu rolnictwa wnioski swe o subwencje państwowe na naukę rolniczą na rok 1882 i 1883, nieomieszkaj Wydział krajowy przypomnieć sprawy budowy gmachu szkolnego w Dublanach i prosić, ażeby c. k. Ministerstwo wstawiło na ten cel odpowiednie kwoty w budżety państwowe na lata powyższe.

Dotychczasowy przebieg rokowań pozwala tuzzyć, że c. k. Rząd udzieli na nadzwyczajne potrzeby szkół Dublańskich znaczniejszej subwencji, a Wydział krajowy mniema, że może liczyć na pokrycie połowy kosztów budowy gmachu szkolnego przez skarb państwa. Jeżeli rachuba ta nie omyli, to na fundusz krajowy przypadłby wydatek w kwocie mniej więcej 67.000 zł. w. a. Ponieważ zaś budowa, nawet przy systemie skupienia wszystkich ubikacji w jeden budynek, da się rozłożyć na trzy lata, przeto musiałby fundusz krajowy dostarczyć przez trzy lata po mniej więcej 22.000 zł.

Na uzupełnienie środków naukowych szkół Dublańskich wypada wstawiać począwszy od r. 1883 podobnie jak w trzech latach poprzednich rocznie po 2.000 do 3.000 zł. jako dotację nadzwyczajną dopóty, dopóki suma tych dotacji rocznych nie dojdzie do 18.800 zł. jako cyfry, którą Wysoki Sejm przyjął za podstawę wymiaru dotacji nadzwyczajnej na środki naukowe w budżetach szkół Dublańskich na r. 1880 i 1881.

Wydatek wreszcie na drenowanie pól folwarcznych rozłożonym być musi stosownie do planu gospodarczego również na dłuższy szereg lat, a kwoty potrzebne na ten cel, wstawiane do każdego budżetu, folwarku, znajdują w dochodach folwarku na razie przynajmniej częściowe a po przeprowadzeniu melioracji z czasem niewątpliwie zupełne pokrycie.

IV.

Ze względu na treść ustępu IV przywiedzionej na wstępie uchwały Wysokiego Sejmu wypadło uzupełnić plan gospodarczy i finansowy folwarku Dublańskiego, wypracowany w skutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 10. Października 1878 z polecenia Wydziału krajowego przez pp. Pańkowskiego i Strusiewiczza, profesorów krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach.

Plan ten opiera się na zasadzie, że gospodarstwo folwarku Dublańskiego powinno uwzględniać potrzeby szkół Dublańskich. Zdaniem bowiem autorów projektu wykłady oraz demonstracje i ćwiczenia w laboratoryach uzupełniać winno obznajomienie uczniów szkoły wyższej z przeprowadzeniem systematycznym niektórych prac i sposobów uprawy, bardzo ważnych dla większych gospodarstw, ze sposobami pielęgnowania, wychowu i użytkowania zwierząt domowych, wreszcie z codziennymi czynnościami administracyjnymi gospodarstwa. Takie zaś uzupełnienie fachowego wykształcenia uczniów nie da się osiągnąć na polach doświadczalnych, ale jedynie wtedy, gdy za przedmiot demonstracji służy gospodarstwo o systemie zastosowanym do potrzeb szkoły.

Gospodarstwo urządzone z uwzględnieniem potrzeb szkoły rolniczej nie może oczywiście być bezwzględnie dochodowym. Z drugiej strony jednakże autorowie projektu nie widzą także potrzeby zaprowadzenia w Dublanach gospodarstwa doświadczalnego w ściślejszym tego słowa znaczeniu, albo gospodarstwa okazowego, czyli jak je powszechnie nazywają, wzorowego, lecz wyrazili owszem przekonanie, że gospodarstwo folwarku Dublańskiego należy tak urządzić, ażeby usługi jakie ma oddawać szkole nie pociągały za sobą osobnych nakładów.

W myśl zasad powyższych wytknęli pp. Pańkowski i Strusiewicz gospodarstwu Dublańskiemu cel następujący :

1). Pokazanie tej formy gospodarstwa i sposobu jej przeprowadzenia, która ze względu na stale niekorzystne warunki dla produkcji zbóż a łatwiejszy i korzystniejszy zbyt płodów zwierzęcych jest w większej liczbie wypadków u nas wskazaną — chociaż zaś w Dublanach jako rejonie podmiejskim największego dochodu przynieść nie może, to jednakże nie naraża na straty, a więc bez osobnych nakładów może służyć do demonstracji. — Formą tą gospodarstwa jest gospodarstwo pastwiskowo-przemienne lub pastwiskowo-płodozmienne, w którym główny dochód przynoszą bydło i płody zwierzęce.

2) Pokazanie w jaki sposób inwentarz żywy, stanowiący główną dźwignię nie tylko w gospodarstwach pastwiskowych, ale po największej części we wszystkich gospodarstwach postępowych bez względu na ich formę, najodpowiedniej chować i pielęgnować i w jaki sposób z niego użytkować należy, ażeby osiągnąć zysk najwyższy.

3). Pokazanie w jaki sposób uprawa roli i łąk, ich poprawienie i wzbogacenie odpowiednio do składu ziemi i położenia korzystnie przeprowadzone być mogą.

Godząc się najzupełniej na zapatrywania pp. Pańkowskiego i Strusiewicza, upoważnił Wydział krajowy administrację folwarku do wprowadzenia w życie przedłożonego przez nich szczegółowego planu gospodarczego, a stopniowe przeobrażanie gospodarstwa Dublańskiego na gospodarstwo pastwiskowo-płodozmienne rozpoczęło się już z jesienią roku 1879. Wynik zaś gospodarki od chwili objęcia folwarku Dublańskiego w zarząd kraju t. j. od 1. Kwietnia 1879. r. podają zestawienia zwyczajnych wydatków i dochodów gospodarczych w roku 1879. i 1880., które Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi. /.

V.

Kwestya organizacyi naukowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach została w ciągu peryodu objętego niniejszem sprawozdaniem ostatecznie rozstrzygniętą Kuratora szkół Dublańskich przedłożyła bowiem Wydziałowi krajowemu relacją z dnia 25. Czerwca 1880. l. 85 projekt szczegółowego planu nauk szkoły wyższej a zarazem wnioski o zmianę niektórych przepisów statutu organiz., będących w związku z planem nauk. Zgodziwszy się na projekt i wnioski kuratoryi, przesłał Wydział krajowy pismem z dnia 6. Lipca 1880, l. 28.038 zmieniony statut szkoły wyższej

wraz z szczegółowym planem nauk c. k. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia. Odezwą zaś c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 18. Lutego r. b. l. 1360. został zawiadomiony, że JE. p. Minister rolnictwa zgodził się na proponowaną zmianę statutu organiz. oraz zatwierdził projekt szczegółowego planu nauk z zastrzeżeniem kilku drobnych zmian, którym Wydział krajowy, idąc za zdaniem Kuratorji, nie miał powodu się sprzeciwić.

Nowy statut, który Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć w załączeniu / Wysokiemu Allegat 3. Sejmowi, stał się obowiązującym na mocy rozporządzenia Wydziału krajowego z dnia 24. Marca 1881 r. l. 12.741.

Szczegółowy plan nauk zaś rozpoczęto przeprowadzać z upoważnienia Wydziału krajowego już z początkiem roku szkolnego 1880/81. w ten sposób, że w myśl przejściowego planu nauk, ustanowionego przez Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 22. Września 1880. l. 42716, z uczniów, którzy przebyli już rok w Dublanach oraz z uczniów nowo wstępujących, utworzono kurs pierwszy podług nowego planu nauk, urządzając jednocześnie dla uczniów, którzy mieli pozostać w Dublanach rok trzeci, wykłady podług planu odrębnego. W roku szkolnym 1880/81 posiadała przeto wyższa szkoła dublańska tylko dwa kursa t. j. I. i III., w roku szkolnym 1881/82 ma również dwa kursa t. j. I. i II., urządzone podług nowego planu nauk, a z rokiem szkolnym 1882/83 wejdzie w życie także kurs III. planem tym przepisany.

Z zaprowadzeniem nowego planu nauk stoją w związku następujące zmiany w gronie nauczycieli szkoły wyższej:

1. Dekretem z d. 22. Września 1880. l. 42.715 powołał Wydział krajowy na wniosek Kuratorji p. Dra Stanisława Kruszyńskiego do wykładu zoologii z wynagrodzeniem miesięcznem w kwocie 30 zł. za dwie godziny wykładu tygodniowo.

2. Dekretem z dnia 27. Października 1880 l. 45.799 przyjęto rezygnację p. Józefa Tretiaka z posady docenta języka polskiego i niemieckiego, a równocześnie posada ta ze względu na nowy plan nauk została zwinięta.

3. Dekretem z dnia 7. Lutego r. b. l. 5037 mianowano na wniosek Kuratorji p. Władysława Tynieckiego, prof. kraj. szkoły leśnej, docentem ogrodnictwa z wynagrodzeniem rocznem w kwocie 200 zł. za jedną godzinę wykładu tygodniowo.

4. Dekretem z dnia 18. Marca 1881 l. 11.317 mianowano na wniosek Kuratorji p. Augusta Witkowskiego, b. asystenta przy katedrze geologii c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie, docentem fizyki z wynagrodzeniem rocznem składającym się z wolnego pomieszkania i płacy w kwocie 800 zł.

Prócz tego zaszła jeszcze w gronie nauczycieli szkoły niższej zmiana przypadkowa w skutek rezygnacyi ks. kanonika Antoniego Lewandowskiego z posady kapelana szkół Dublańskich i katechety przy szkole niższej. Po ustąpieniu ks. Lewandowskiego pełnił obowiązki kapelana i katechety przez miesiąc Wrzesień tymczasowo ks. Bauch a następnie objął takowe ks. Mikołaj Pawłowski, wicerektor rz. k. seminarjum duchownego we Lwowie, który też na wniosek Kuratorji otrzymał nominację na kapelana i katechetę dekretem Wydziału krajowego z dnia 4. Lutego r. b. l. 5036.

Z zarządzeń Wydziału krajowego, dotyczących się personelu szkół Dublańskich, zasługują na wzmiankę jeszcze następujące:

1. Rozporządzeniem z dnia 29. Września 1880 r. l. 43.493 powołano z powodu słabości p. Dra Emila Godlewskiego, p. Dra Adama Prażmowskiego do zastąpienia p. Dra Godlewskiego w wykładzie botaniki przez miesiąc Wrzesień i Październik r. 1880.

2. Dekretem z dnia 21. Grudnia 1880 l. 57.988 stabilizowano pp. Władysława Lubońskiego Dyrektora szkół Dublańskich, dalej Dra Emila Godlewskiego, Kazimierza Pańkowskiego, Tomasza Rylskiego i Zygmunta Strusiewicza, profesorów szkoły wyższej, wreszcie Włodzimierza

Grodzkiego, nauczyciela szkoły niższej, na posadach, które im nadane zostały prowizorycznie dekretami z dnia 6. Października 1878 l. 48103 i z dnia 11. Listopada 1879 l. 43877, równocześnie zaś uchwalił Wydział krajowy odroczyć stabilizację pp. Dra Juliusza Aua i Dra Romana Wawnikiewicza, prow. profesorów szkoły wyższej, z powodu, że profesorowie ci nie wykazali, że uczynili zadość warunkowi uzyskania obywatelstwa austriackiego.

3. Rozporządzeniem z dnia 1. Lutego r. b. l. 1232 udzielono p. Drowi Stanisławowi Kruszyńskiemu, docentowi zoologii, na wniosek Dyrekcyi dodatkowe jednorazowe wynagrodzenie w kwocie 150 zł.

4. Rozporządzeniem z dnia 25. Stycznia r. b. l. 3948 udzielono p. Dr. Władysławowi Skałkowskiemu, lekarzowi zakładów Dublańskich, podobnie jak w roku poprzednim, dodatkowe wynagrodzenie jednorazowe w kwocie 100 zł. a to ze względu na znaczne pomnożenie się czynności lekarza zakładowego w skutek zwiększenia się liczby uczniów szkoły niższej oraz w skutek utworzenia kursu melioracyjnego.

5. Rozporządzeniem z dnia 29. Marca r. b. l. 13.047 uwzględniono prośbę p. Dra Romana Wawnikiewicza, prow. prof. szkoły wyższej, o zezwolenie na objęcie wykładów chemii rolniczej w c. k. szkole politechnicznej we Lwowie, przyczem zastrzeżono, że zezwolenie to będzie cofniętem, jeżeliby uboczne zatrudnienie p. Dra Wawnikiewicza przestało odpowiadać warunkom, pod którymi ustanowa służby krajowej zatrudnienie takie dopuszcza.

Uczniów liczyły w roku szkolnym 1880/81: wyższa szkoła roln. (na dwóch kursach) 56 z których trzech opuściło zakład przed końcem roku szkolnego, niższa szkoła rolnicza 28.

Nakoniec nadmienić wypada, że podług odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 6. Listopada 1880 l. 10.052 zamianowany został p. Karol Michel, c. k. sekretarz Namiestnictwa, zastępcą delegata c. k. Rządu w Kuratoryi szkół Dublańskich w miejsce c. k. Sekretarza Namiestnictwa p. Adolfa Hutha.

VI.

Pozostaje uzupełnić wyjaśnienia, zamieszczone w preliminarzu funduszu krajowego na r. 1882., co do niektórych pozycji preliminarzy szkół Dublańskich oraz co do preliminarza folwarku Dublańskiego na rok powyższy.

Przystępując do uzasadnienia preliminarzy szkół Dublańskich, nadmienić musi Wydział krajowy przede wszystkim, że preliminarz szkoły wyższej nie obejmuje przypadającego na r. 1882. nieprzewidzianego wydatku na zwrot pożyczki bezprocentowej w kwocie 4.000 zł., udzielonej c. k. gal. Towarzystwu gospodarskiemu z funduszu ochotników wojskowych galicyjskich na szkołę rolniczą w Dublinach. O spłatę długu powyższego, który Wydział krajowy wykazał jako ciężący na szkole Dublańskiej w sprawozdaniu swem z dnia 1. Kwietnia 1876. l. 7761, upominało się c. k. Namiestnictwo we Lwowie z polecenia c. k. Ministerstw spraw wewnętrznych i obrony krajowej, odezwaniami z dnia 6. Kwietnia 1879. l. 5669 i z dnia 10. Lutego 1880. l. 7013. — Wydział krajowy jednakże miał nadzieję, że zdoła wyjednać u władz rządowych odpisanie długu, i dla tego nie wstawił kwoty potrzebnej na spłatę jego w preliminarz na r. 1882. Ponieważ nadzieja ta zawiodła, gdyż c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 24. Kwietnia r. b. l. 209 ponownie zażądało jak najrychlejszego zwrotu pożyczki, przeto zachodzi potrzeba kredytu dodatkowego na r. 1882. na pokrycie wydatku ze zwrotem tym połączonego.

Rubryka I. wydatków szkoły wyższej (płace profesorów i docentów) różni się znacznie od tejże rubryki w budżecie szkoły na r. 1881. W preliminarzu bowiem na r. 1882. opuszczono:

Płacę docenta języka polskiego i niemieckiego w kwocie 480 zł. w. a. i płacę docenta historii i geografii w kwocie 360 zł. w. a. z powodu, że posady tychże docentów w skutek zaprowadzenia nowego planu nauk zostały zwinięte;

płacę docenta zoologii w kwocie 360 zł., z powodu, że wykład przedmiotu tego powierzonym być ma jednemu z ustanowić się mających asystentów.

Dodano zaś:

płacę docenta fizyki w kwocie 800 zł. i płacę dwóch asystentów w łącznej kwocie 1200 zł., z powodu, że w myśl nowego planu nauk wykład fizyki powierzonym być musi osobnemu docentowi, w Dublanach zamieszkałemu, a profesorom zoologii i botaniki ze względu na wagę, jaką plan ten przywiązuje do ćwiczeń uczniów w laboratoryach, należy dodać każdemu po jednym asystencie, tak samo jak profesorowi chemii, przy którym funkcję asystenta pełni jeden z adjunktów.

Kwoty wreszcie wstawione w rub. I. dla docentów leśnictwa, ustaw rolnych i ogrodnictwa niższe są o $\frac{2}{3}$ od kwot preliminowanych dla tychże docentów na r. 1881. Przedmioty te bowiem wykładają się na kursie III., którego, jak już wyżej nadmieniono, nie ma w roku szkolnym 1881/82. W przyszłym przeto roku budżetowym pokrycie na płace docentów leśnictwa, ustaw rolnych i ogrodnictwa potrzebnem jest tylko na czas od 1. Września do końca roku.

Do rub. II. przeniesiono z rub. III. płacę pisarza Dyrekcji (poz. 13.) i nazwano funkcjonariusza tego zarazem kasyerem, ażeby przy uzasadnieniu preliminarza mieć sposobność do wzmianki, że Kuratoria szkół Dublańskich wniosła o ustanowienie posady kasyera dla szkół i folwarku, na co jednakże Wydział krajowy ze względów oszczędności się nie zgodził.

W rub. IV. preliminowane są następujące wydatki nadzwyczajne:

w poz. 21. 50 zł. (podobnie jak na rok 1881.) na dalszą regulację drogi, prowadzącej z zakładu do kaplicy, oraz chodników łączących z sobą budynki zakładowe;

w poz. 25. 250 zł. (podobnie jak na r. 1881.) na zakupno sprzętów potrzebnych do umieszczenia środków naukowych, które przybędą w skutek dotacji nadzwyczajnej na środki naukowe (por. rub. V.).

w poz. 26. 450 zł. na zakupno wózka do przewozu prelegentów w miejsce zużytego i na zamianę jednej pary koni szkolnych, która również się zużyła.

W rub. V. podwyższono zgodnie z wnioskiem Kuratorii o 250 zł. dotację zwyczajną na środki naukowe stosownie do uznanej potrzeby. Nadzwyczajne zaś wydatki tej rubryki preliminowano w myśl wniosku Kuratorii podług planu zaopatrzenia szkoły wyższej w środki naukowe, który posłużył Wysokiemu Sejmowi za podstawę do wymiaru dotacji nadzwyczajnej na tenże cel na r. 1880. i 1881.

W rub. VII. wstawiono 150 zł. jako dotację nadzwyczajną na urządzenie stacyi kontroli nasion, a to z następujących powodów. Wydział krajowy zażądał był swego czasu opinii Towarzystw rolniczych w Krakowie i we Lwowie w przedmiocie wniosku Wydziału powiatowego w Chrzanowie o obmyślenie środków przeciw rozprzedaży nasienia koniczyny, zanieczyszczonego kanianką. Wezwaniu temu Towarzystwa uczyniły zadość, ale objawiły w relacjach swych tak odmienne zapatrywania, mianowicie co do projektu wydania ustawy w celu zapobieżenia szerzeniu się kanianki, że Wydział krajowy odstąpił od powziętego pierwotnie zamiaru przedłożenia ustawy takiej Wysokiemu Sejmowi. Natomiast postanowił Wydział krajowy użyć w tym wypadku środka, który c. k. gal. Towarzystwo gospodarskie zaleciło jako najskuteczniejszy, t. j. utworzyć stację kontroli nasion w Dublanach. Wykonanie jednakże projektu tego musiał Wydział krajowy odroczyć aż do ustanowienia posady asystenta botaniki przy szkole wyższej (por. wyjaśnienie do rub. I. wydatków szkoły wyższej).

W dochodach szkoły wyższej preliminowano w rubr. II. o 600 zł. mniej, niż na rok 1881., z powodów, który Wydział krajowy podał w wyjaśnieniach do preliminarza funduszu kultury krajowej na r. 1882. Natomiast wzrosła preliminowana suma dochodów rubr. III. (opłaty od uczniów) w stosunku do roku 1881. o 500 zł. — a to przez wstawienie nowej pozycji (5) tytułem opłat za ćwiczenia w laboratoryach. Pozycję tę wstawiono na wniosek Dyrekcji i Kura-

tory, których zdaniem wyższa szkoła rolnicza w Dublanach, odkąd urządzone laboratoria dla ćwiczeń uczniów i odkąd wszyscy uczniowie w ćwiczeniach tych biorą udział, nie ma powodu zrzucać się dochodu z opłat, które we wszystkich tego rodzaju zakładach bywają pobierane.

Co się tyczy nakoniec preliminarza folwarku Dublańskiego na r. 1882., to takowy różni się nieznacznie tylko od budżetu folwarku na rok poprzedni, a ułożony jest tak w dochodach i wydatkach ściśle podług projektu Administracyi, której zdanie oparte na fachowej znajomości rzeczy, przy obecnym stanie przejściowym gospodarstwa Dublańskiego, uważać wypada w tej sprawie za rozstrzygające. — Z poszczególnych pozycji preliminarza folwarku wymagają bliższego wyjaśnienia tylko rub. II. wydatków i rub. II. dochodów jako nowe. Rubryki te obejmujące wydatki i dochody torfiarni, dodano w preliminarzu z tego powodu, że Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem Administracyi zamierza w r. 1882. rozpocząć w Dublanach na próbę eksploatację torfu, głównie w celu przekonania się, czy torf ten nie dałby się użyć jako materiału opałowy do cegielni tamtejszej.

Na podstawie wywodu powyższego Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu na zaspokojenie nadzwyczajnych potrzeb krajowych szkół rolniczych w Dublanach i folwarku Dublańskiego, nieobjętych preliminarzami szkół i folwarku na r. 1882., kredyt dodatkowy do wysokości 1500 zł. na rok 1882. i upoważnia zarazem Wydział krajowy do zużycia na tenże sam cel:

- a) reszty funduszu budowy laboratorium chemicznego w Dublanach w gotowiźnie, należyłościach czynnych i materiałach;
- b) pożyczki, którą Wydział krajowy zaciągnie na hipotekę majątności Dublańskiej w kwocie 14.000 zł. w a.

2. Sejm zgadza się w zasadzie na budowę gmachu szkolnego dla krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, obejmującego wszystkie ubikacje potrzebne dla rzeczonoj szkoły, dalej mieszkanie Dyrektora wraz z kancelaryą Dyrekcyi, wreszcie mieszkania dwóch profesorów i dwóch asystentów, pod warunkiem, że połowę kosztów budowy powyższej, które nie mają przynieść 134.000 zł., pokryje c. k. Rząd ze Skarbu Państwa.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby zarządził wypracowanie szczegółowych planów i kosztorysów budowy *ad 2.*, na podstawie tychże planów i kosztorysów przeprowadził z c. k. Rządem rokowania w przedmiocie udzielania subwencji ze Skarbu Państwa na ich wykonanie, a o wyniku rokowań zdał sprawę Sejmowi krajowemu na najbliższej sesyi.

4. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu na spłatę pożyczki bezprocentowej w kwocie 4000 zł., zaciągniętej przez c. k. galic. Towarzystwo gospodarskie na rzecz szkoły rolniczej w Dublanach z funduszu ochotników wojskowych galicyjskich, kredyt dodatkowy na r. 1882. w tejże samej wysokości.

Lwów dnia 2. Października 1881.

Z Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Dr. Zyblikiiewicz wł. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński wł. r.

Członek Wydziału kraj.

Alegat 1.

Fundusz folwarku w Dublanach.

Zestawienie zwyczajnych wydatków i dochodów gospodarczych
za rok budżetowy 1879.

Rubryka	Pozytywa	P r z e d m i o t	Dochody		Wydatki	
			zł.	ct.	zł.	ct.
A. Dochody.						
I		Dochody z gospodarstwa.				
	1	Ze sprzedaży ziemiopłodów	4.127	40 ¹ / ₂	.	.
	2	Z wynajętych ról, łąk i pastwisk	771	85	.	.
	3	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych	1.919	44	.	.
	4	Ze sprzedaży bydła, koni, etc.	1.877	81	.	.
	5	Ze stawu	145	60	.	.
II		Dochody z propinacyi i młyna	420	.	.	.
III		Rozmaite dochody	72	87 ¹ / ₂	.	.
B. Wydatki.						
I		Wydatki na gospodarstwo.				
	1	Płace i zasługi	819	78
	2	Najem robotnika	2.611	82
	3	Dokupno nawozów dopełniających	15	50
	4	Dokupno karmy	1.307	24
	5	Zastąpienie zużytych koni i uprzęży	640	80
	6	Utrzymanie budynków	80
	7	Utrzymanie i naprawa maszyn i narzędzi rolniczych	265	80
	8	Utrzymanie rowów i drenowanie	43	85
	9	Dokupno maszyn i narzędzi rolniczych	27	31
	10	Zabezpieczenie od pożaru, gradobicia i zarazy	193	81
	11	Kuchnia folwarczna	194	84
	12	Koszta kancelaryjne i światło	40	85
	13	Dokupno buhajów, krów i t. d.	648	72
	14	Różne nieprzewidziane	315	92
	15	Zwrot galic. Towarz. gospodarczemu w czasie od 1. Kwietna do 1. Czerwca z kwoty 521 zł. 12 ct.	345	79
II		Podatki.				
	16	Gruntowy i domowy	541	73
	17	Dochodowy z młyna i propinacyi	45	94 ¹ / ₂
		Suma	9.334	98	8.060	50 ¹ / ₂
		Nadwyżka dochodów	*) 1.274	47 ¹ / ₂
		Razem	9.334	98	9.334	98

Lwów dnia 29. Września 1881 r.

*) Z nadwyżki tej potrącić wypada koszta poniesione przez administratora folwarku zwrócone w r. 1881 w kwocie 215 zł., pozostaje przeto nadwyżka z dochodów w kwocie 1.059 zł. 47 ct.

Alegat 2.

Fundusz folwarku w Dublanach.

Zestawienie zwyczajnych wydatków i dochodów gospodarczych, przypadających na rok budżetowy 1880.

Rubryka	Pozycja	Przedmiot	Dochody		Wydatki	
			zł.	ct.	zł.	ct.
A. Dochody.						
I		Dochody z gospodarstwa.				
	1	Ze sprzedaży ziemiopłodów	6.539	16	.	.
	2	Z wynajętych ról, łąk i pastwisk	687	10	.	.
	3	Z sprzedaży płodów zwierzęcych	3.494	38 ¹ / ₂	.	.
	4	Ze stawu	18	38	.	.
II	6—7	Dochody z propinacyi i młyna	260	.	.	.
III	8	Rozmaite dochody	330	86	.	.
B. Wydatki.						
I	1	Płace i zasługi	806	38
	2	Najem robotnika	2.813	00 ¹ / ₂
	3	Dokupno nasienia	298	22
	4	Dokupno nawozów dopełniających	4	.
	5	Zastąpienie zużytych koni i uprzęży	67	82
	6	Dokupno karmy	1.551	33
	7	Utrzymanie budynków	95	60
	8	Utrzymanie i naprawa maszyn i narzędzi rolniczych	15	25
	9	Dokupno maszyn i narzędzi rolniczych	115	55
	10	Zabezpieczenie od pożaru, gradobicia i zarazy	224	02
	11	Kuchnia folwarczna	166	40
	12	Koszta kancelaryjne i światło	41	48
	13	Zarybienie i utrzymanie stawów	40	42
	14	Różne nieprzewidziane	160	26
II		Podatki.				
	15	Gruntowy i domowy	722	56
	16	Dochodowy z młyna i propinacyi	47	41
		Suma	11.329	88 ¹ / ₂	7.169	75 ¹ / ₂
		Nadwyżka dochodów	*) 4.160	13
		Razem	11.329	88 ¹ / ₂	11.329	88 ¹ / ₂
Lwów dnia 30. Września 1881.						

*) Z nadwyżki tej potrącić wypada koszta poniesione przez administratora folwarku, zwrócone w r. 1881 w kwocie 2815 zł.; pozostaje przeto nadwyżka dochodów w kwocie 3.875 zł. 13 ct.

Statut organizacyjny krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach.

I. Postanowienia ogólne.

Cel szkoły.

§. 1. Celem „krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach“ jest kształcenie naukowe przyszłych właścicieli, dzierżawców i administratorów (urzędników ekonomicznych) większych posiadłości ziemskich na samodzielnych gospodarzy wiejskich.

Środki do dopięcia celu.

§. 2. Cel ten ma być osiągnięty:

- a) przez wykłady wszystkich nauk, których znajomość potrzebną jest do racjonalnego prowadzenia gospodarstwa wiejskiego;
- b) przez odpowiednie demonstracje i ćwiczenia w gospodarstwie Dublańskim i w laboratorjach szkoły.

Trwanie nauk.

§. 3. Nauka w zakładzie trwa lat trzy, podzielone na sześć kursów pięciomiesięcznych.

Język wykładowy.

§. 4. Językiem wykładowym jest język polski z uwzględnieniem terminologii niemieckiej.

Stosunek wyższej szkoły rolniczej do krajowej szkoły parobków w Dublanach.

§. 5. Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach nie ma pod względem planu i udzielania nauk tudzież pomieszczenia uczniów nic wspólnego z istniejącą tamże krajową szkołą parobków.

II. Plan nauk.

§. 6. Spis przedmiotów wykładanych:

I. Nauka ekonomii:

1. Ekonomia polityczna;
2. Statystyka w zastosowaniu do rolnictwa.

II. Nauki prawnicze:

Nauka ustaw i przepisów dotyczących się gospodarstwa wiejskiego.

III. Nauki rolnicze:

1. Wstęp do nauki gospodarstwa wiejskiego, historia rozwoju rolnictwa i literatura rolnicza;

2. Rolnictwo: Ogólna nauka o roli i jej uprawie; nauka o nawozach; ogólna i szczegółowa nauka produkcji roślin gospodarczych; uprawa łąk;
 3. Sadownictwo i ogrodnictwo;
 4. Chów zwierząt domowych; ogólna nauka hodowli zwierząt domowych; nauka żywienia; szczegółowy chów koni, bydła rogatego i owiec (wełnozawstwo); hodowla trzody chlewnej, drobiu i pszczół;
 5. Ekonomia rolnicza: urządzenie gospodarstwa wiejskiego; ogólna i szczegółowa nauka zarządu gospodarskiego; taksacya dóbr; rachunkowość gospodarcza (ogólne zasady i prowadzenie ksiąg rachunkowych);
- IV. Leśnictwo: Uprawa, użytkowanie i ochrona lasów.
- V. Nauki przyrodnicze:
1. Zoologia, anatomia i fizjologia zwierząt domowych;
 2. Botanika, anatomia i fizjologia roślin, choroby roślin;
 3. Mineralogia, geognozja, geologia i pedologia;
 4. Fizyka, meteorologia i klimatologia; geografia fizyczna;
 5. Chemia ogólna i analityczna, chemia roli i nawozów.
- VI. Technologia ogólna, technologia rolnicza szczegółowa.
- VII. Z weterynaryi: o chorobach wewnętrznych i zewnętrznych zwierząt domowych.
- VIII. Inżynieria wiejska:
- Matematyka; nauka projekcyi; mechanika ogólna i szczegółowa (nauka o maszynach i narzędziach rolniczych), miernictwo i niwelacya; budownictwo wiejskie; melioracye rolnicze, rysunki linearne.

Szczegółowy plan nauk.

§. 7. Zakres, treść, stosunek względny powyżej wyszczególnionych nauk, tudzież rozkład ich na kursa określi bliżej szczegółowy plan nauk.

Demonstracye, ćwiczenia i wycieczki.

§. 8. Wykłady teoretyczne będą objaśniane i uzupełniane odpowiedniami demonstracyami i ćwiczeniami w polu, w ogrodzie, w lesie, na folwarku, w laboratoriach tudzież wycieczkami przedsięwziętymi pod kierownictwem nauczycieli.

Repetytorya i konwersatorya.

§. 9. Obok demonstracyi, ćwiczeń i wycieczek winne być od czasu do czasu urządzone repetytorya, jako też konwersatorya, w którychby uczniowie roztrząsali kwestye z dziedziny nauk rolniczych, wskazane przez kierujących dyskusyą nauczycieli.

Środki naukowe.

- §. 10. Środkami naukowemi szkoły są:
1. Folwark Dublański, zostający pod odrębną administracyą, wraz z wszystkimi swemi urządzeniami, w granicach określonych osobnym regulaminem;
 2. Pola doświadczeń, będące własnością szkoły i służące do przeprowadzania prób i doświadczeń z rozmaitemi pognojami, sposobami uprawy i produkcyą roślin gospodarskich;
 3. Ogród botaniczny, zawierający najważniejsze rośliny uprawne, trawy i t. p. oraz drzewa owocowe i leśne;
 4. Biblioteka szkolna, składająca się z doborowych dzieł, użytecznych dla gospodarzy wiejskich, tudzież czytelnia zaopatrzona w najlepsze czasopisma rolnicze;
 5. Zbiór narzędzi, maszyn i modeli;
 6. Zbiór mineralogiczny i geognostyczny, zoologiczny i anatomiczny, muzeum botaniczne i mechaniczne, gabinet fizykalny, zbiór rolniczy, hodowlany i t. p.;

7. Laboratoya: chemiczne, roślinno-fizjologiczne i zootomiczne, opatrzone w stosowne aparata i przyrządy dla ćwiczeń;

8. Chemiczna stacya doświadczalna;

9. Pasieka.

III. Nauczyciele.

Skład grona nauczycieli.

§. 11. Grono nauczycieli stanowią:

a) Nauczyciele zwyczajni (stali):

1. Czterej profesorowie fachowi dla nauk rolniczych, z których jeden jest zarazem dyrektorem;

2. Dwaj profesorowie fachowi dla nauk przyrodniczych;

3. Jeden profesor fachowy dla nauki inżynierii wiejskiej.

b) Dwaj adjunkci.

c) Odpowiednia liczba asystentów do pomocy profesorom fachowym i docentów do nauk pomocniczych.

Mianowanie nauczycieli.

§. 12. Profosorów stałych mianuje Wydział krajowy na przedstawienie Kuratoryi za porozumieniem z c. k. Ministerstwem rolnictwa.

Adjunktów, asystentów i docentów powołuje Kuratorya na przedstawienie dyrektora, jednakże zatwierdzenie powołanych zastrzeżone Wydziałowi krajowemu.

Stosunek służbowy i płaca nauczycieli.

§. 13. Profesorowie stali są urzędnikami krajowymi i mają prawa i obowiązki, określone ustanową służby krajowej z dnia 26 Czerwca 1866, o ile takowa do nich może być zastosowana. Płace ich ustanawia osobny etat.

Wysokość wynagrodzenia dla adjunktów, asystentów i docentów oznacza Sejm krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na podstawie wniosków Wydziału krajowego, opartych na zdaniu Kuratoryi.

IV. Uczniowie.

Warunki przyjęcia.

§. 14. Każdy chcący wstąpić jako uczeń do krajowej wyższej szkoły rolniczej winien:

1. Wykazać:

a) metryką lub w inny wiarogodny sposób, że 18ty rok życia ukończył;

b) świadectwem szkolnem, że ukończył z dobrym postępem wyższe gimnazjum lub inny w stopniu nauk równorzędny zakład naukowy;

a nadto przedłożyć:

c) świadectwo przynajmniej jednorocznej praktyki gospodarskiej;

d) świadectwo moralności;

e) świadectwo zdrowia potwierdzone przez lekarza zakładu.

2. Zdać egzamin wstępny z przedmiotów, których znajomość do zrozumienia wykładów w krajowej wyższej szkole rolniczej w Dublinach szczególnie jest potrzebną. Przedmioty te, oraz sposób w jaki się ma odbywać egzamin wstępny określi bliżej osobny regulamin.

3. Po odebaniu zapewnienia przyjęcia przedłożyć pisemne zobowiązanie wystawione przez rodziców, opiekunów lub protektorów, zaręczające regularną wypłatę należności przypadających zakładowi od ucznia.

Od egzaminu ad 2. uwolnieni są kandydaci, którzy przedłożą świadectwo dojrzałości lub przybywają z innego wyższego zakładu naukowego.

Nie posiadający świadectw ad 1 b) lub 1 c) mogą być przypuszczeni do egzaminu wstępnego tylko wyjątkowo za oddzielną uchwałą kolegium profesorów, zatwierdzoną na wniosek dyrekcji przez Kuratoryę.

Kto zamierza uczęszczać tylko na niektóre wykłady, może być za uchwałą kolegium profesorów przyjęty jako uczeń nadzwyczajny, jeżeli wykaże, że studia w jakimś wyższym zakładzie naukowym już odbywał, albo też, że dłuższy czas gospodarstwem rolnem się zajmował i posiada dostateczne wykształcenie.

Opłaty

§. 15. Opłata szkolna za naukę wynosi od każdego ucznia prócz wpisowego w kwocie 5 zł. w. a. za każdy rok:

za pierwszy rok	50 zł. w. a.
za drugi rok	50 zł. w. a.
za trzeci rok	25 zł. w. a.

Na wniosek Kuratoryi może Wydział krajowy zmienić wysokość czesnego z początkiem każdego roku szkolnego; Kuratorya zaś ma prawo uwolnić uboższego ucznia od czesnego, jeżeli tenże z pilnością przykłada się do nauk.

§. 16. Wszelkie opłaty od uczniów pobierane winne być składane do kasy zakładu półrocznie z góry. Wpływy tego rodzaju należą do funduszków ogólnych szkoły.

Egzamina i świadectwa.

§. 17. Każdy uczeń zwyczajny winien zdawać następujące egzamina:

a) egzamin z poszczególnych nauk zasadniczych i pomocniczych, a mianowicie:

1. z fizyki;
2. z chemii;
3. z mineralogii, petrografii i geologii;
4. z botaniki ogólnej, systematycznej i fizjologii roślin;
5. z zoologii ogólnej, anatomii opisowej i fizjologii zwierząt domowych;
6. z nauki gospodarstwa społecznego i statystyki;
7. z inżynierii wiejskiej.

b) egzamin główny z nauk zawodowych.

§. 18. Na oznaczenie wyniku egzaminów służą następujące stopnie: (5) celujący, (4) bardzo dobry, (3) dobry, (2) dostateczny, (1) niedostateczny.

§. 19. Egzamina ad a) odbywać się mają wyłącznie z całości przedmiotu, a to każdy poszczególny egzamin w końcu tego półrocza, w którym wykład całego przedmiotu został ukończony.

§. 20. W razie niedostatecznego postępu ucznia rozstrzyga kolegium profesorów w każdym pojedynczym wypadku, czy i w jakim terminie uczniowi powtórzenie egzaminu bez powtórnego słuchania wykładów dozwolonem będzie, lub czy powtórnie na wykłady całości lub części przedmiotu uczęszczać winien.

§. 21. Do egzaminu głównego (§. 17. b) dopuszczony być może tylko uczeń który:

- a) wysłuchał wykładu wszystkich przedmiotów w §. 6. niniejszego statutu przepisanych i otrzymał z nich potwierdzenie frekwencji;
- b) zdał wszystkie egzamina przepisane w §. 17 a) z postępek przynajmniej dostatecznym.

§. 22. Egzamin główny (§. 17. b) składa się:

- a) z egzaminu ustnego z rolnictwa, hodowli zwierząt i administracji, który odbywa się przy końcu ostatniego półrocza;
- b) z opracowania na piśmie projektu organizacji gospodarstwa w danych warunkach na temat wyznaczony przez kolegium profesorów;
- c) z obrony tegoż projektu.

Wypracowanie piśmienne uczeń złożyć winien najpóźniej w 6 miesięcy po zdaniu egzaminu ustnego. W wyjątkowych razach kolegium profesorów termin ten może przedłużyć

§. 23. Egzamin główny ustny odbywa się publicznie w obec kolegium profesorów, obrona projektu pisanego również publicznie

§. 24. Egzamin tak ustny jak pisemny uznany za niedostateczny może być powtórnym tylko raz jeden, i to nie wcześniej jak po upływie 3 miesięcy w terminie przez kolegium profesorów wyznaczonym.

Uczeń który odbył całkowity kurs nauk, ale egzaminu głównego z postępowaniem przynajmniej dostatecznym nie zdał, otrzymać może jedynie świadectwo frekwencji.

§. 25. Uczniom nadzwyczajnym wolno słuchać wykładów i zdawać egzamina według własnego wyboru, w świadectwie zaś wyrażonem będzie, jakich wykładów uczeń nadzwyczajny słuchał, oraz czy, z jakich przedmiotów i z jakim skutkiem egzamina zdawał.

§. 26. Krajowa wyższa szkoła rolnicza w Dublanach wydaje następujące świadectwa:

- a) poświadczenie wpisu w poczet uczniów;
- b) poświadczenie wypisu z listy uczniów;
- c) świadectwo frekwencji z wyraźnym nadmienieniem, że uczeń egzaminu głównego nie zdał;
- d) świadectwo z ukończonych nauk;
- e) świadectwa dla uczniów nadzwyczajnych.

Poświadczeń prywatnych dyrektorowi i profesorom wydawać nie wolno.

Na wszelkich formularzach świadectw mają być wydrukowane przepisy odnoszące się do egzaminów i świadectw.

V. Zarząd i nadzór.

Dyrektor.

§. 27. Kierownikiem szkoły i bezpośrednim przełożonym grona nauczycieli i uczniów jest dyrektor.

Dyrektor jest wspólnie z kolegium profesorów odpowiedzialnym za rozwój szkoły, porządek i karność. W sprawach odnoszących się do zwyczajnego zarządu szkoły, w obrębie zatwierdzonego preliminarza, znosi się dyrektor bezpośrednio z Wydziałem krajowym, we wszystkich innych sprawach z Kuratorią szkoły.

Kolegium profesorów.

§. 28. Sprawy wewnętrzne, dotyczące się nauki i karności, załatwia na posiedzeniach odbywanych pod przewodnictwem dyrektora przynajmniej raz na miesiąc kolegium profesorów, składające się z profesorów stałych i adjunktów szkoły, większością głosów.

Dyrektorowi wolno zawiesić wykonanie uchwały kolegium, równocześnie jednakże winien przedłożyć sprawę Kuratorji do rozstrzygnięcia.

Kuratorja.

§. 29. Bezpośredni nadzór nad szkołą sprawuje Kuratorja, złożona z trzech członków, mianowicie: delegata c. k. Rządu, delegata Wydziału krajowego i delegata c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego. Każdy członek Kuratorji ma zastępcę.

Zadaniem Kuratorji będzie w szczególności:

- a) układać corocznie na podstawie wniosków kolegium profesorów projekt preliminarza wydatków na szkołę i przedkładać go Wydziałowi krajowemu;
- b) przedkładać Wydziałowi krajowemu wnioski i plany dotyczące się potrzeb preliminarzem nie przewidzianych i mające na oku rozwój i ulepszenie szkoły,
- c) powoływać adjunktów, asystentów i docentów na przedstawienie dyrektora za potwierdzeniem Wydziału krajowego;

- d) zatwierdzać plany lekcyi przez kolegium profesorów wypracowane;
 e) rozstrzygać w wypadkach przewidzianych §§. 14, 15, 27 i 28.

Kuratorom wolno bywać każdej chwili na wykładach i brać udział w wycieczkach szkoły celem przekonania się, czyli i jak się wykonywa plany lekcyi.

Uwagi w tym względzie mogą być czynione tylko pisemnie na ręce dyrekcji i pochodzić mają od całej Kuratoryi.

Kuratorya ma również przedstawiać Wydziałowi krajowemu swoje zapatrywania i wnioski dotyczące się naukowego kierunku szkoły i działania jej nauczycieli.

Stosunek Wydziału krajowego do szkoły.

§. 30. Nadzór zwierzchniczy nad szkołą wykonywa Wydział krajowy.

Do jego zakresu działania należy w szczególności: zatwierdzanie zarządzeń Kuratoryi, dotyczących się powoływania adjunktów, asystentów i docentów; bezpośrednia dyspozycja nad funduszami szkoły w zakresie preliminarza; stanowienie o potrzebach nadzwyczajnych, o ile takowe mogą być pokryte funduszami krajowemi, oddanemi pod rozporządzenie Wydziału krajowego.

W sprawach większej wagi, a mianowicie w sprawach zmiany niniejszego statutu, użycia subwencji państwowej i mianowania stałych nauczycieli fachowych porozumiewa się Wydział krajowy z c. k. Ministerstwem rolnictwa.

Wydział krajowy działa po wysłuchaniu wniosków Kuratoryi; jedynie w sprawach potocznych, dotyczących się zwyczajnego zarządu szkoły w zakresie preliminarza, wchodzi w bezpośredni stosunek z dyrekcją.

Regulamina.

§. 31. Regulamina osobne określą szczegółowo terminu roku szkolnego, zakres i tryb egzaminów, warunki postąpienia na kurs wyższy tudzież treść i formę wydawanych świadectw; dalej tak porządek wewnętrzny szkoły jak prawa i obowiązki dyrektora i grona nauczycieli, niemniej stosunek władz zwierzchniczych pomiędzy sobą i do dyrekcji szkoły; nakoniec stosunek zakładu do gospodarstwa folwarcznego w Dublanach.

We Lwowie dnia 22. Lutego 1881.